

Arkeologisk utredning

Hall

Särskild arkeologisk utredning, etapp I och II, Hall 4:3, Östertälje socken, Södertälje kommun, Södermanland

Rapport 2011:59

Kjell Andersson

Rapporten finns i PDF-format på adressen
www.stockholmslansmuseum.se

© Stockholms läns museum
Produktion: Stockholms läns museum
Redaktionell bearbetning: Göran Werthwein
Produktion av planer: Kjell Andersson
Allmänt kartmaterial: Lantmäteriverket. Medgivande 97.0133
Nacka 2011

Innehåll

Sammanfattning	6
Bakgrund	8
Kulturmiljö	9
Syfte	10
Metod	10
Resultat	11
Utvärdering	13
Referenser	14
Administrativa uppgifter	15

Bilagor

Bil 1. Objektbeskrivningar	16
Bil 2. Schaktplaner	20
Bil 3. Schakttabell	22
Bil 4. Anläggningstabell	24

Figurer

Fig 1. Karta, skala 1:50 000	6
Fig 2. Karta, skala 1:10 000	7
Fig 3. Objektstabell	8
Fig 4. Plan över norra delen, skala 1:1000	12
Fig 5. Schaktplan, obj 11, skala 1:400	13

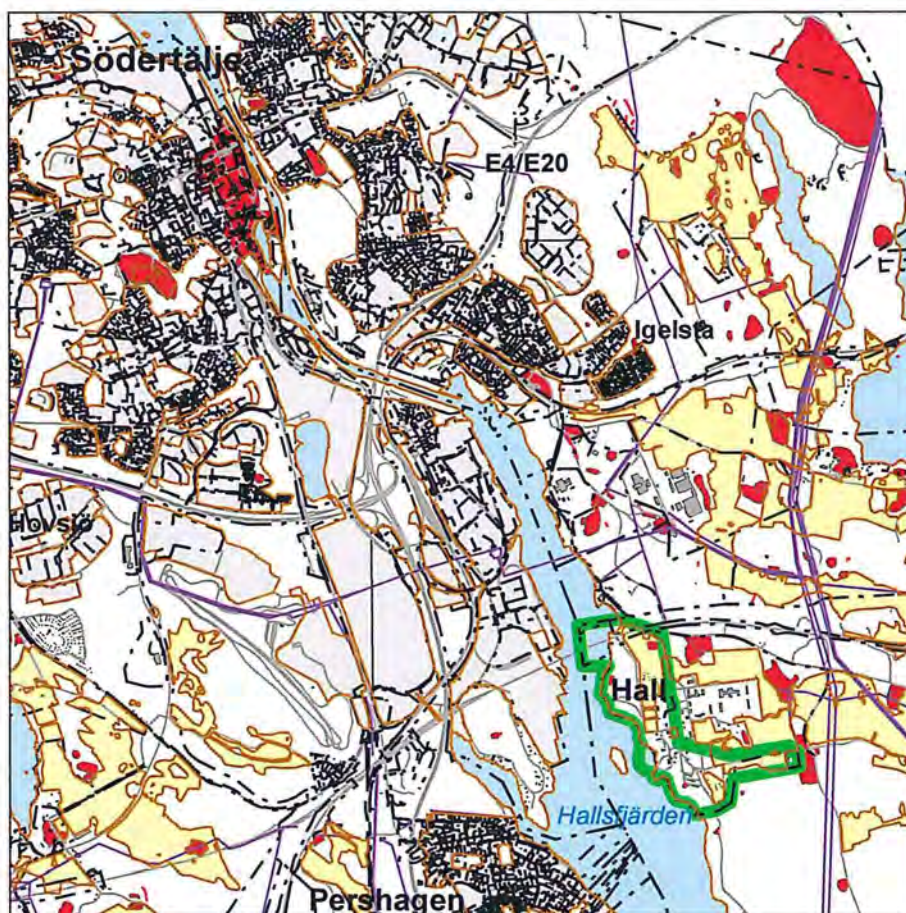

Fig 1. Översiktskarta med utredningsområdets läge markerat med grön linje, skala 1:50 000.

Sammanfattning

Stockholms läns museum genomförde i under hösten 2011 en särskild arkeologisk utredning av delar av fastigheten Hall 4:3 i Södertälje. Orsaken till utredningen var att fastighetsägaren Specialfastigheter Sverige AB undersöker förutsättningarna för att bebygga området. Utredningen har infattat arkiv- och kartstudier, specialinventering samt provundersökning av lämningar med oklar fornlämningsstatus.

Hall är beläget strax sydöst om Södertälje och har ett strategiskt läge intill Hallsfjärden som via Södertälje kanal förbinder Östersjön med Mälaren. Inom utredningsområdet, som huvudsakligen sträcker sig längs med Hallsfjärden, är flera fornlämningar kända sedan tidigare. Vid inventeringen framkom endast åtta tidigare oregistrerade objekt inom utredningsområdet varav endast en kvarnlämnig (objekt 5) bedöms som fast fornlämning. Övriga objekt utgörs av sentida husgrunder (objekt 1, 4, 6 och 9) och lämningar efter äldre vägar (objekt 3, 7 och 8)

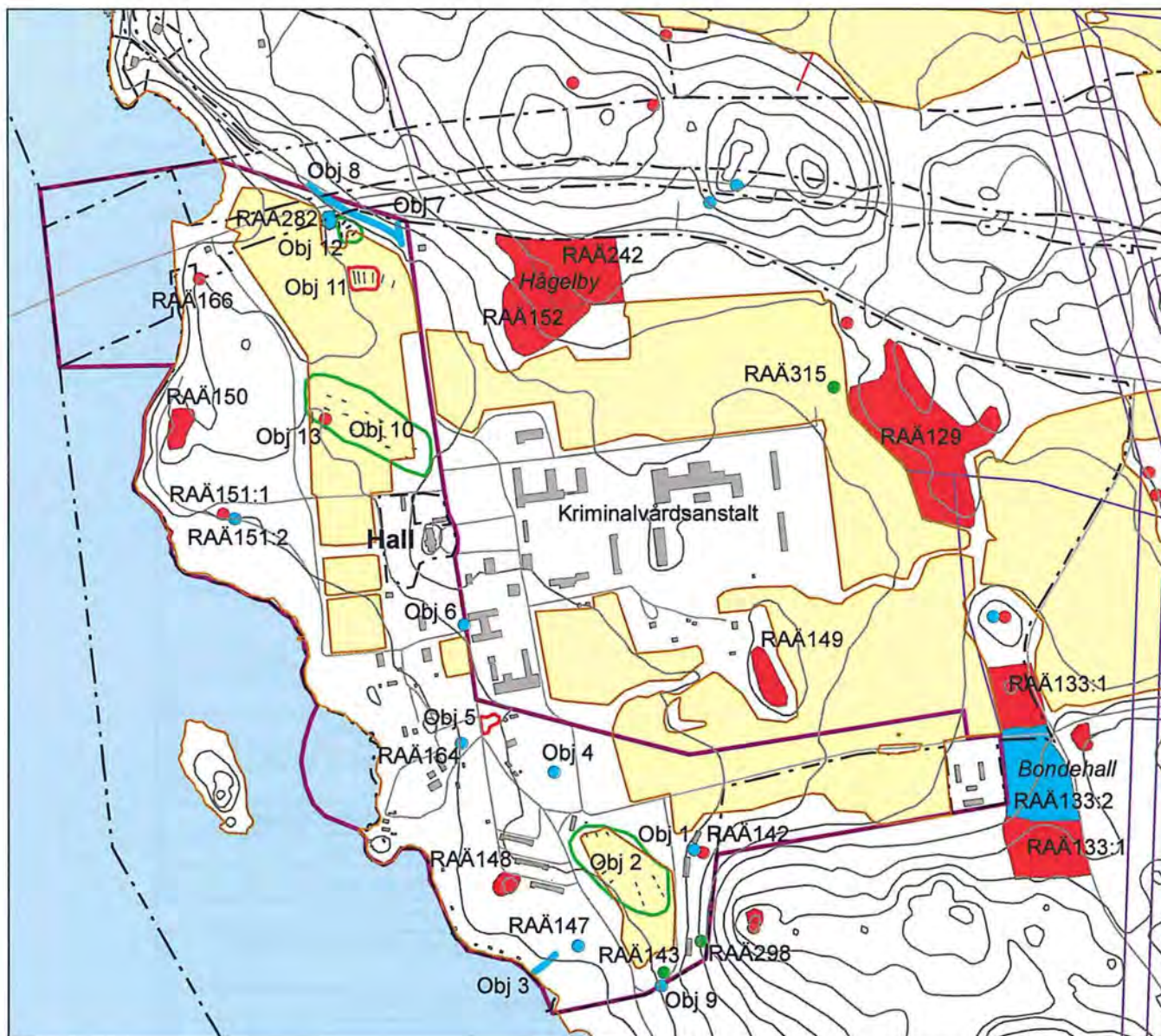

Fig 2. Fastighetskartan med utredningsområdet (lila linje), fasta fornlämningar (rött), övriga kulturhistoriska lämningar (blått) och ej kulturhistoriska lämningar (grönt) markerade, Skala 1:10 000.

Vid utredningen provundersöktes även fyra lämningar som tidigare hade registrerats som osäkra stensättningar samt fyra platser som bedömdes som lämpliga boplatsslägen vid inventeringen. Av de eventuella gravar visade sig två vara lämningar efter liggmilor vilka bedöms som fasta fornlämningar (Östertälje 151:1 och Östertälje 166), medan en tredje kunde avskrivas som en naturbildning (Östertälje 143). Den sista av lämningarna (Östertälje 151:2) är en höglignande lämning vars funktion och ursprung inte kunde klargöras. Högen har därför bedömts som en övrig kulturhistorisk lämning.

Av boplatsslägena (objekt 2, 10, 11 och 12) kunde en förhistorisk boplatz konstateras inom objekt 11. Lämningarna, som är belägna i åkermark, utgjordes av stenskodda stolphål och möjligen andra typer av anläggningar med stenar. Boplatzen är skadad av jordbruket och kulturlager tycks saknas i anslutning till anläggningarna. Boplatzen, som inte har avgränsats i samband med utredningen, bedöms som fast fornlämning. I västra delen av objekt 10 framkom en härd av förhistorisk typ

Objekt/ RAÄ-nr	Lämningstyp	Antikvarisk status
Obj 1	Husgrund, historisk tid	Övrig kulturhistorisk lämning
Obj 2	Boplatssläge	Ej kulturhistorisk lämning
Obj 3	Färdväg	Övrig kulturhistorisk lämning
Obj 4	Husgrund, historisk tid	Övrig kulturhistorisk lämning
Obj 5	Kvarn	Fast fornlämning
Obj 6	Husgrund, historisk tid	Övrig kulturhistorisk lämning
Obj 7	Färdväg	Övrig kulturhistorisk lämning
Obj 8	Färdväg	Övrig kulturhistorisk lämning
Obj 9	Husgrund, historisk tid	Övrig kulturhistorisk lämning
Obj 10	Boplatssläge	Ej kulturhistorisk lämning
Obj 11	Boplatz, oklar utbredning	Fast fornlämning
Obj 12	Boplatssläge	Ej kulturhistorisk lämning
Obj 13	Härd	Fast fornlämning
RAÄ 142	Stensättning	Fast fornlämning
RAÄ 143	Fornlämningsliknande bildning	Ej kulturhistorisk lämning
RAÄ 147	Husgrund, historisk tid	Övrig kulturhistorisk lämning
RAÄ 148	Gravfält	Fast fornlämning
RAÄ 150	Gravfält	Fast fornlämning
RAÄ 151:1	Kolningsanläggning, liggmila	Fast fornlämning
RAÄ 151:2	Fornlämningsliknande lämning	Övrig kulturhistorisk lämning
RAÄ 166	Kolningsanläggning, liggmila	Fast fornlämning
RAÄ 282	Boplatzområde, undersökt	Övrig kulturhistorisk lämning
RAÄ 298	Sammanförda lämningar, jättegritor	Ej kulturhistorisk lämning. Annat lagskydd?

Fig 3. Objekttabell.

(objekt 13), men inga ytterligare anläggningar eller fynd som tyder på att området rymmer en boplatz. Härden bedöms dock som en fast fornlämning.

Bakgrund

Specialfastigheter Sverige AB undersöker förutsättningarna för att bebygga delar av fastigheten Hall 4:3 i Södertälje. Inom och i anslutning till området finns flera kända fornlämningar i form av gravar och gravfält. Inom området fanns också flera osäkra fornlämningar och fornlämningsliknande lämningar.

Länsstyrelsen i Stockholms län bedömde att det fanns risk att ytterligare hittills okända fornlämningar kunde finnas inom området och beslutade därför att Stockholms läns museum skulle utföra en särskild arkeologisk utredning enligt 2 kap 11§ KML av området (dnr 431-6084-2011). Läns museet utförde utredningens etapp I i augusti 2011 och etapp II i oktober samma år. Uppdragsgivare var Specialfastigheter Sverige AB.

Kulturmiljö

Hall är beläget i en sprickdalgång strax sydöst om Södertälje och alldeles intill Hallsfjärden i väster. I dalgången finns rikligt med fornlämningar från främst bronsålder och järnålder. Fornlämningarna domineras av hällristningar och yngre järnåldersgravfält i anslutning till den lägre liggande odlingsmarken och av rösen och ensamliggande stensättningar på de omgivande bergryggarna.

Hall omnämns i skriftliga källor första gången 1331 och byn bestod ursprungligen av tre gårdar. På 1660-talet bildades säteriet Hall ur ett av byns hemman och det intilliggande hemmanet Hågelby [*Haghabj* 1636 (LMS A128-5:c7:47-48), *Hagebj* 1713 (LMM 01-öss-4)]. De kvarvarande gårdarna i Hall kom därefter att kallas Bondehall. Säteriet drogs in till kronan i slutet av 1600-talet vid Karl XI:s reduktion. Sommaren 1719 brändes Hall ned i samband med att en rysk flotteskader brandskattade Stockholms skärgård, men gården byggdes snart upp igen. År 1876 öppnades en åkerbrukskoloni för vanartiga barn i Hall, vilken senare (1940) ersattes av en säkerhetsanstalt (Tibblin. 2007:44).

Utredningsområdet är ca 65 hektar stort och består till lika stora delar av åkermark och skog/parkmark. Markslagen i området domineras av grus och sand, men i norr och söder förekommer även glaciallera. Områdets nivåer sträcker sig upp till 25 meter över havet, men ligger huvudsakligen mellan 5 och 15 meter, varför det framför allt var lämningar från järnåldern och senare som kunde förväntas framkomma vid utredningen. Inom utredningsområdet är det huvudsakligen gravar och gravfält som tidigare har registrerats (Östertälje 142, 143, 148, 150, 151:1-2 och 166), men i nordväst har även boplatslämningar påträffats (Östertälje 282). I direkt anslutning till utredningsområdet finns ytterligare tre gravfält (Östertälje 129, 149 och 152) liksom lägena för de numera övergivna gårdarna/byarna Bondehall och Hågelby (Östertälje 133 respektive 242) (fig 2).

Tidigare har två arkeologiska undersökningar företagits inom området. År 1989 utförde Riksantikvarieämbetets undersökningsverksamhet (UV) en förundersökning i anslutning till torpet Mossängen inom det nu aktuella utredningsområdets nordvästra del i samband med bygget av Grödingebanan. Bakgrunden till undersökningen var att området utifrån sitt skyddade och kommunikationsmässigt gynnade läge, svagt förhöjda fosfatvärden samt närheten till tre järnåldergravfält misstänktes kunna ha utgjort en hamn under förhistorisk tid/medeltid. Några lämningar efter en hamn påträffades dock inte, men i några schakt i undersökningsområdets östra del framkom en härdrest, en stenfylld

nedgrävning och en sotfläck (se Östertälje 282:1). Lämningarna bedömdes som möjliga rester efter en förhistorisk boplatz (Persson 1990).

Den andra undersökningen utgjordes av en arkeologisk utredning inför anläggandet av en fjärrvärmeledning till kriminalvårdsanstalten. Vid utredningen, som utfördes av UV Mitt år 2000, grävdes bl.a. sex sökschakt längs med infartsvägens till Hall västra sida. I schakten påträffades enstaka sentida anläggningar samt ett huvudsakligen sentida fyndmaterial (Brunstedt 2000).

Syfte

Syftet med den särskilda utredningen var att fastställa om tidigare ej kända fornlämningar fanns inom utredningsområdet samt att fastställa statusen hos tidigare registrerade osäkra lämningar inom området.

Metod

Inledningsvis genomfördes en översiktlig arkiv- och kartstudie över utredningsområdet. Vid arkivstudierna har handlingar och kartor från Antikvarisk-topografiska arkivet (ATA), Lantmäteriets digitala kartarkiv, Riksantikvarieämbetets fornminnesregister (FMIS) och Sveriges geologiska undersökningar (SGU) kontrollerats.

Fältarbetet har dels bestått av en specialinventering av området för att klargöra om tidigare oregistrerade fornlämningar förekom inom detta, dels provundersökningar av tidigare registrerade osäkra fornlämningar (Östertälje 143:1, 151:1-2 och 166:1). Undersökningarna av dessa skedde för hand med fyllhacka och lämningarna återställdes efter avslutad undersökning. Därutöver genomfördes även provundersökningar av ett antal platser som hade pekats ut som lämpliga boplatzlågen vid inventeringen (objekt 2, 10, 11 och 12). De senare undersökningarna utfördes med hjälp av grävmaskin. Schakten återfylldes efter avslutad undersökning. I samband med schaktningen företogs även delundersökningar av anläggningar inom objekt 10. Anläggningarna snittades och dokumenterades med profilskisser, digital bild och beskrivande text. Schakten och anläggningarna mättes in med precisions-GPS utom inom objekt 12 där detta omöjliggjordes pga. skog. De senare schakten har liksom de lämningar som påträffades vid specialinventeringen (objekt 1, 3 -9) istället mätts in manuellt.

Endast fynd från modern tid påträffades vid undersökningarna. Fynden noterades i schaktbeskrivningarna, men tillvaratogs inte.

Resultat

Provundersökningarna av de tidigare registrerade osäkra stensättningarna visade att ingen av dessa var gravar. Lämningen Östertälje 151:2 är dock mycket lik en gravhög. Undersökningen visade att högen är uppbyggd av sand, men att den inte innehåller några inre konstruktionsdetaljer eller någon gravgömma. Högens ursprung och funktion kunde inte avgöras trots att omkring en fjärdedel av anläggningen undersöktes och den bedöms därför som en övrig kulturhistorisk lämning. Lämningen Östertälje 143, visade sig vara en naturbildning. De återstående två lämningarna (Östertälje 151:1 och 166) utgörs av kolbottnar efter liggmilor. Anläggningarna är firsidiga och ca 7 x 5 respektive 6 x 6 meter stora. Vid provundersökningen framkom sotfärgad sand och rikligt med träkol i anläggningarna. Lämningar bedöms som fasta fornlämningar.

Vid specialinventeringen framkom endast åtta tidigare oregistrerade objekt inom utredningsområdet (fig 2), samtliga från modern tid. Endast ett av objekten, en kvarnlämning (objekt 5), bedöms som fast fornlämning. Övriga objekt utgörs av husgrunder (objekt 1, 4, 6 och 9) och väglämningar (objekt 3, 7 och 8). Husgrunderna härrör från uthus eller ekonomibyggnader och är alla sannolikt från relativt sen tid, dvs. från 1800- eller 1900-talet. Två av väglämningarna utgörs av äldre infartsvägar till Hall belägna väster om den nuvarande infarten (objekt 7 och 8) (fig 4). Vägarna kan utifrån kartor dateras till 1900-talets första hälft då landsvägen till Södertälje lades om till sin nuvarande sträckning längs med Igelstaviken. Tidigare böjde landsvägen av i höjd med Hall och sträckte sig norrut över Igelstaåsen (RAK J112-67-3, J133-10I2b69).

Kvarnlämningen är belägen strax söder om ladugården vid Hall (fig 2) och består av en husgrund på bäckens södra strand samt två stensatta kvarnrännor. Bäckens omlöp följer den norra stranden. I den norra av kvarnrännorna finns ett ca 2 x 2 meter stort uttag, vilken antyder att en skvaltkvarn, dvs en kvarn med horisontellt placerat hjul, kan ha stått på platsen. Den andra kvarnrännan löper intill husgrunden vilken sannolikt utgör resterna efter en kvarn med underfallshjul. En kvarn finns belagd på platsen redan på de äldsta kartorna över Hall från 1636 och 1713 (LMS A128-5:c7:47-48 respektive LMM 01-öss-4). År 1812 anlades ytterligare en kvarn längre nedströms (Östertälje 164:1, Tibblin 2007:44).

I samband med inventeringen framkom även fyra ytor/områden som bedömdes som lämpliga lägen för boplatser under främst järnålder (objekt 2, 10, 11 och 12) varav tre var belägna inom utredningsområdets norra del och ett (objekt 2) inom dess södra del (fig 2). Samtliga ytor utgjordes av höjdlägen kring tiometerskurvan i åkermark eller tidigare åkermark. Inom objekt 2 och 12 framkom inga förhistoriska/medeltida fynd eller anläggningar vid schaktningen. Inom den sydvästra delen av objekt 10 framkom en härd av förhistorisk typ (objekt 13) (fig 2, bilaga 2), men inga anläggningar eller fynd i övrigt. Det är relativt vanligt att ensamliggande förhistoriska härdar framkommer vid arkeologiska utredningar. Härdarna påträffas i alla typer av terränglägen och dateras vanligen till äldre järnålder då de undersöks.

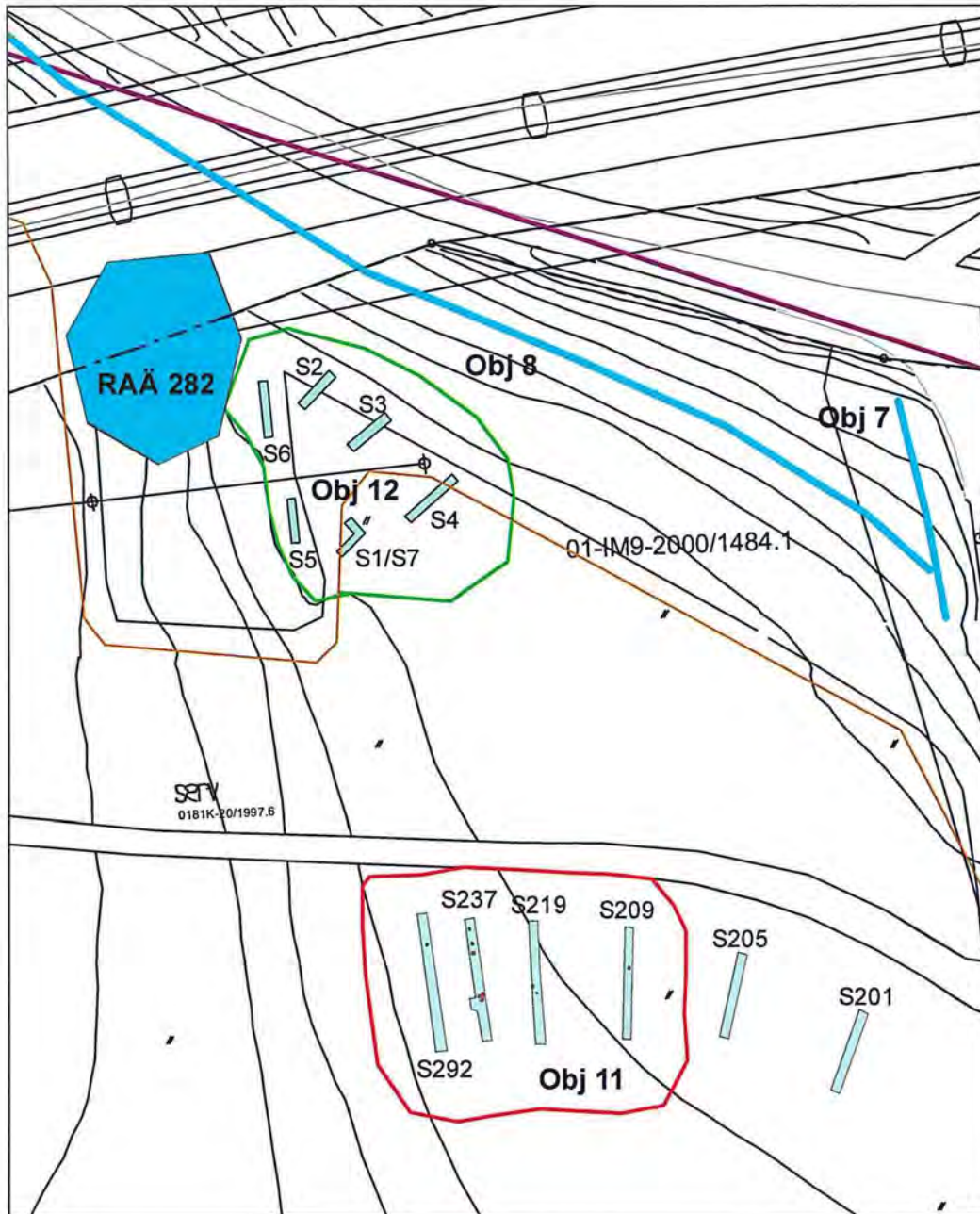

Fig 4. Plan över norra delen av utredningsområdet. RAÄ 282 är övrig kulturhistorisk lämning, skala 1:1000.

Bakgrunden till härdarna är inte helt klarlagt, men vanligen tolkas de som s.k. herdehärddar. Härden bedöms som en fast fornlämning. En härd av liknande typ har tidigare påträffats vid Hall (Östertälje 315), ca 800 meter öster om objekt 13. Härden som framkom i samband med en förundersökning dokumenterades och togs bort, men daterades inte (Andersson 2007).

Inom objekt 11 påträffades ett tiotal anläggningar, huvudsakligen stolphål, vilka visar att en förhistorisk boplats finns i området. Boplatsen är dock kraftigt

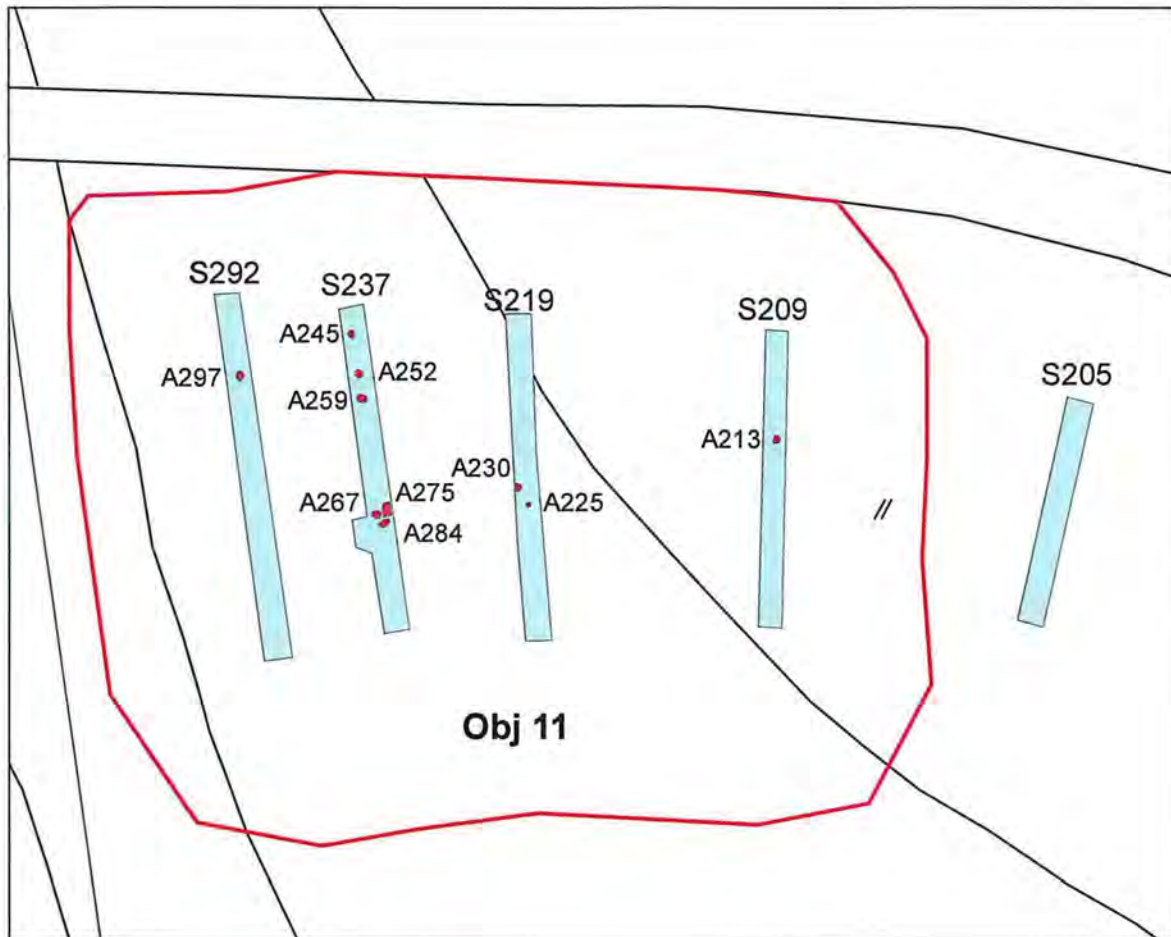

Fig 5. Schaktplan, objekt 11, skala 1:400.

påverkad av jordbruket och kulturlager tycks saknas i anslutning till anläggningarna. Anläggningarna framkom i fyra schakt inom objektets västra del, men boplatsen har inte avgränsats i samband med utredningen. Boplatsen bedöms som en fast fornlämning.

Utvärdering

Vid utredningen framkom få tidigare oregistrerade fornlämningar inom utredningsområdet. Endast en av jordbruksarbete skadad boplats (objekt 11), en ensamliggande härd (objekt 13) samt ett område med äldre kvarnlämningar påträffades. Alla tidigare registrerade osäkra gravar kunde avfärdas som sådana. Två av dessa visade sig ändå utgöra fasta fornlämningar, men istället i form av kolbottnar efter liggmilor. Möjligen kan den begränsade mängden fornlämningar i området bero på säteriet Halls etablering och den uppodling av tidigare ängs- och hagmarker som därmed följde, liksom anläggandet av parker och trädgårdar. Även tillkomsten av åkerbrukskolonin och fångvårdsanstalten med tillhörande

kringbebyggelse under 1800- och 1900-talet har sannolikt haft och har ännu en negativ påverkan på fornlämningsbeståndet. Exempelvis är gravfältet Östertälje 150 kraftigt skadat av äldre grustäkter och gravfältet Östertälje 148 har belamrats med trädgårdsavfall från det intilliggande bostadsområdet Radhusen.

Med ett par mindre undantag utfördes utredningen i enlighet med projektplanen. Inför utredningen planerades även fornlämning Östertälje 147, en sentida husgrund, att provundersökas då det enligt beskrivningen fanns ett flertal fornlämningsliknande bebyggelse lämningar i anslutning till denna. Vid en besiktning av platsen i samband med inventeringen bedömdes dock samtliga lämningar vara från senare tid varför en provundersökning av lämningarna inte var motiverad. Schakten inom objekt 12 liksom flera av de objekt som påträffades i samband med utredningen kunde inte mätas in med gps på grund av tät växtlighet utan fick istället mätas in manuellt.

Referenser

Andersson, K. 2007. *Arkeologiska förundersökningar vid kriminalvårdsanstalten Hall.* Arkeologisk förundersökning, RAÅ 129, 149 och 152, Hall 4:3, Östertälje socken, Södertälje kommun, Södermanland. Stockholms läns museum, Rapport 2007:15.

Brunstedt, S. 2000. *Arkeologisk utredning. Fjärrvärmeledning till Hall, Södermanland, Östertälje socken, Hall 4:1, Gärtuna 1:1 och 1:2.* UV MITT, Rapport 2000:19. Riksantikvarieämbetet. Avdelningen för arkeologiska undersökningar. Stockholm.

Persson, B. 1990. *Rapport. Hall 4:1, Östertälje socken, Södermanland, 1989.* Riksantikvarieämbetet. Byrån för arkeologiska undersökningar. Stockholm.

Tibblin, E. 2007. *Inventering av kulturmiljöer i Södertälje kommun.* Södertälje med omgivande land – delprogram 6 (7). (pdf) [http://www.sodertalje.se/Stad-miljo-boende/Bo--Bygga_/Kulturmiljo/Sodertalje kommun](http://www.sodertalje.se/Stad-miljo-boende/Bo--Bygga_/Kulturmiljo/Sodertalje_kommun).

Arkiv

Lantmäterimyndigheternas arkiv (LMM)

Akt 01-öss-4 Hall, arealavmätning 1713

Akt 01-öss-20 Hall, arealavmätning 1862

Lantmäteristyrelsens arkiv (LMS)

Akt A128-5 : c7:47-48 Hall, geometrisk avmätning 1636

Rikets allmänna kartverks arkiv (RAK)

Akt J112-67-3 Häradsekonomska kartan, blad Grödinge 1901-06

Akt J133-10I2b69 Ekonomiska kartan, blad Igelsta 1951

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsens beslut, dnr:	431-6084-2011
Stockholms läns museum, dnr:	2011:111
Landskap:	Södermanland
Kommun:	Södertälje
Socken:	Östertälje
Fastighet:	Hall 4:3
Ekonomiska kartans blad:	10I 2b Igelsta SV (RT90)
Koordinatsystem	SWEREF99 TM
Fornlämning:	Östertälje 143:1, 151:1-2, 166:1, 282:1
Typ av undersökning:	Särskild utredning
Orsak till undersökningen:	Planerad nybyggnation
Uppdragsgivare:	Specialfastigheter Sverige AB
Undersökningsperiod:	24 – 29 augusti resp. 13 – 14 oktober 2011
Projektgrupp:	Johan Andersson, Kjell Andersson, Caroline Petersson, Göran Werthwein
Arkivmaterial:	Förvaras i Stockholms läns museums arkiv
Fynd:	Inga fynd tillvaratogs

Bilaga 1

Objektbeskrivningar

RAÄ Östertälje 143:1 Fornlämningsliknande bildning

Antikvarisk bedömning: Ej kulturhistorisk lämning

Beskrivning: Tidigare registrerad som en osäker stensättning. Objektet provgrävdes i samband med utredningen och konstaterades utgöra en naturbildning.

RAÄ Östertälje 151:1 Kolningsanläggning

Antikvarisk bedömning: Fast forn lämning

Beskrivning: Kolbotten efter liggmila, närmast rektangulär, ca 7 x 5 m (V-Ö) stor och upp till 0,4 m hög. Norra sidan otydlig. Inga gropar eller ränna är synlig runt om. Övertorvad och beväxt med tre tallar. En ca 1,5 x 1 meter stor yta i anläggningens centrala del torvades av och provgrävdes (ej i botten) i samband med utredningen. Fyllningen utgjordes av sotfärgad sand med rikligt med träkol. Tidigare registrerad som en osäker stensättning.

RAÄ Östertälje 151:2 Fornlämningsliknande lämning

Antikvarisk bedömning: Övrig kulturhistorisk lämning

Beskrivning: Hög, ca 3 m i diameter och 0,4 m hög. Övertorvad. Lämningen, som är mycket gravlik, provundersöktes i samband med utredningen. Cirka ¼ del av anläggningens västra del torvades av och undersöktes. Fyllningen utgjordes av ren sand. Inga konstruktionsdetaljer eller fynd påträffades. Lämningen framstår som avsiktligt anlagd, men dess funktion och datering kan inte avgöras och lämningen bedöms därför som en övrig kulturhistorisk lämning. Möjligen kan den ha ett samband med liggmilen i väster (Östertälje 151:1). Lämningen är tidigare registrerad som en osäker stensättning.

RAÄ Östertälje 166:1 Kolningsanläggning

Antikvarisk bedömning: Fast forn lämning

Beskrivning: Kolbotten efter liggmila, kvadratisk, ca 6 x 6 m (N-S) stor och 0,4 – 0,5 m hög. Övertorvad. Omgiven av en ränna/gropar. En ca 1,5 x 1 m (V-Ö) stor yta i anläggningens nordöstra hörn torvades av och provgrävdes (ej i botten) i samband med utredningen. Fyllningen utgjordes av sotig sand med rikligt med träkol. Tidigare registrerad som en fornlämningsliknande bildning.

Objekt 1. Husgrund, historisk tid

Antikvarisk bedömning: Övrig kulturhistorisk lämning

Beskrivning: Husgrund, ca 4 x 3 m (N-S) stor och 0,3 m hög. Övertorvad. Väggsyllar av 0,4 – 0,6 m stora stenar.

Objekt 2. Boplatsläge

Antikvarisk bedömning: Ej kulturhistorisk lämning

Beskrivning: Boplatsläge, ca 170 x 85 m (NV-SÖ), krön och svag sydvästsluttning i sandig f.d. åkermark, nu hästhage med nivåer mellan 10 och 15 meter över havet. Inom området grävdes totalt 13 sökschakt med maskin. Schakten var 3 – 9 meter långa, 1,4 m breda och 0,2 – 0,5 m djupa. Fyllningen utgjordes av sandig mylla,

myllig mo eller lera. I fyllningen framkom enstaka sentida fragmenterade föremål. Utöver en sentida sopgrop framkom inga anläggningar eller fynd av förhistorisk/medeltida karaktär i schakten.

Objekt 3. Färdväg

Antikvarisk bedömning: Övrig kulturhistorisk lämning

Beskrivning: Vägbank, ca 40 m (SV-NÖ) lång, 2,5 m bred och 0,2 – 0,4 m hög. Övertorvad och beväxt med enstaka björkar längs sidorna. Längs vägbankens sidor finns stödmurar av 0,3 – 0,8 m stora stenar. Vägens centrala del skärs av ett staket och en stig (N-S). Vägbanken sträckte sig fram till ca 10 m från Hallsfjärdens strandlinje och låg ca 2 m över havsnivån vid inventeringstillfället.

Objekt 4. Husgrund, historisk tid

Antikvarisk bedömning: Övrig kulturhistorisk lämning

Beskrivning: Husgrund, ca 8 x 5 m (N-S) stor och upp till 0,4 m hög i norra delen. Kraftigt övertorvad. I södra delen är en tydlig väggsyll av 0,3 – 0,5 m stora stenar i övrigt är endast enstaka syllstenar synliga längs grundens sidor. Strax V om grunder är en förfallen jordkällare av betong med taktäckning av korrugerad plåt. Källaren är belägen i SÖ kanten av ett omfattande syrénbuskage.

Objekt 5. Kvarn

Antikvarisk bedömning: Fast fornlämning

Beskrivning: Område med kvarnlämningar, ca 30 x 10 – 20 m (V-Ö). I sydvästra delen en husgrund, sannolikt från hjulkvarn (underfallskvarn) övertorvad, ca 8 x 5 m (V-Ö) och upp till 0,4 hög i N. Väggsyll i norr samt i NV resp. NÖ hörnen av 0,5 – 0,8 m stora block i två skift. Ingen syll synlig i övrigt. Grundens storlek uppskattad efter plan yta i terrängen i anslutning till syllen. I bäckravinen norr om grunden finns två kvarnrännor med stensatta kanter. Norr om kvarnrännorna är omlöpet för bäcken. I den norra kvarnrännan finns ett ca 2 x 2 m stort uttag, troligen för ett skvaltkvarnshjul.

Objekt 6. Husgrund, historisk tid

Antikvarisk bedömning: Övrig kulturhistorisk lämning

Beskrivning: Husgrund av betong, ca 5 x 2 m (N-S) stor och 0,3 – 0,4 m hög. Övermossad till övertorvad.

Objekt 7. Färdväg

Antikvarisk bedömning: Övrig kulturhistorisk lämning

Beskrivning: Vägbank, ca 45 m (N-S) lång, 6 m bred och 0,2 – 0,6 m hög. Övertorvad. Vägbanken flankeras av lärkträd i norra delen och av en kraftig ek i söder. Vägbanken löper väster om och parallellt med infarten till Hall och utgör en föregångare till denna. Vägbankens södra del överlagras i sin tur delvis en äldre vägbank (objekt 8).

Objekt 8. Färdväg

Antikvarisk bedömning: Övrig kulturhistorisk lämning

Beskrivning: Vägbank, ca 140 m (NV-SÖ) lång, 5 m bred och 0,2 – 1 m hög.

Övertorvad och ställvis beväxt med sly. Vägbanken utgör en äldre infartsväg till Hall. Vägbankens östra del överlagras av en yngre infart (objekt 7) och dess västra del överlagras av den nuvarande landsvägen mot Södertälje. I väster kantas vägbankens södra sida av stolpar av sten från ett vägräcke. Räckestolparna kan följas ytterligare ca 50 m nordost om vägbanken, i den nuvarande landsvägens södra slänt. Några av stenarna har dock fallit omkull och glidit ned i slänten. Utifrån kartmaterial kan vägbanken dateras till 1900-talets första hälft (RAK J112-67-3, J133-10I2b69).

Objekt 9. Husgrund, historisk tid

Antikvarisk bedömning: Övrig kulturhistorisk lämning

Beskrivning: Husgrund, ca 5 x 4 m (SV-NÖ) stor och 0,3 m hög. Övertorvad med talrika stenar i ytan. Tydliga väggsyllar i NÖ och SV av 0,3 m stora stenar. Den norra sidan ansluter till en grusväg (SV-NÖ).

Objekt 10. Boplatsläge

Antikvarisk bedömning: Ej kulturhistorisk lämning

Beskrivning: Boplatsläge, ca 220 x 70 – 120 m (NV-SÖ), höjdrygg i sandig åkermark ca 10 meter över havet. Totalt grävdes 16 sökschakt med maskin inom ytan. Schakten var 6 – 18 m långa, 1,4 m breda och 0,3 – 0,7 m djupa. Fyllningen utgjordes av sandig mylla ovan sand. I ett schakt i områdets NV del (S448) framkom en härd av förhistorisk typ (objekt 13) i övrigt framkom inga förhistoriska/medeltida anläggningar eller fynd i området. Inom områdets SÖ del (S396) undersöktes ett sentida stolphål, troligen efter en staketstolpe.

Objekt 11. Boplats

Antikvarisk bedömning: Fast fornlämning

Beskrivning: Boplats, minst 40 x 15 m (V-Ö) stor (ej avgränsad). Belägen på krönet till en höjdplåt i moig åkermark ca 10 meter över havet. Totalt grävdes sex schakt inom ytan. Schakten var 10 – 17 m långa, 1,4 m breda och 0,3 – 0,4 m djupa. I plöjan framkom rikligt med fragmenterade föremål från modern tid. I fyra av schakten framkom totalt tio anläggningar under ploglagret, huvudsakligen stolphål. Anläggningarna är kraftigt skadade av åkerbruk och kulturlager tycks saknas. Fyra av anläggningarna delundersöktes (snittades) varav två stolphål (A213 och A237) och två mörkfärgningar (A267 och A275). De senare två avskrevs som anläggningar efter undersökning, men det kan inte med säkerhet uteslutas att de utgjorde vaga rester efter i övrigt helt bortodlade anläggningar. Inga fynd påträffades.

Objekt 12. Boplatsläge

Antikvarisk bedömning: Ej kulturhistorisk lämning

Beskrivning: Boplatsläge, ca 40 x 30 meter stort (N-S), beläget på kanten av en höjdplåt i moig f.d. åkermark ca 10 meter över havet. Inom området grävdes sju sökschakt med maskin. Schakten var 4 – 7 m långa 1,5 m breda och 0,2 – 0,4 m djupa. Fyllningen utgjordes av myllig mo. I schakten framkom endast enstaka fragmenterade föremål från sen tid.

Objekt 13. Hård

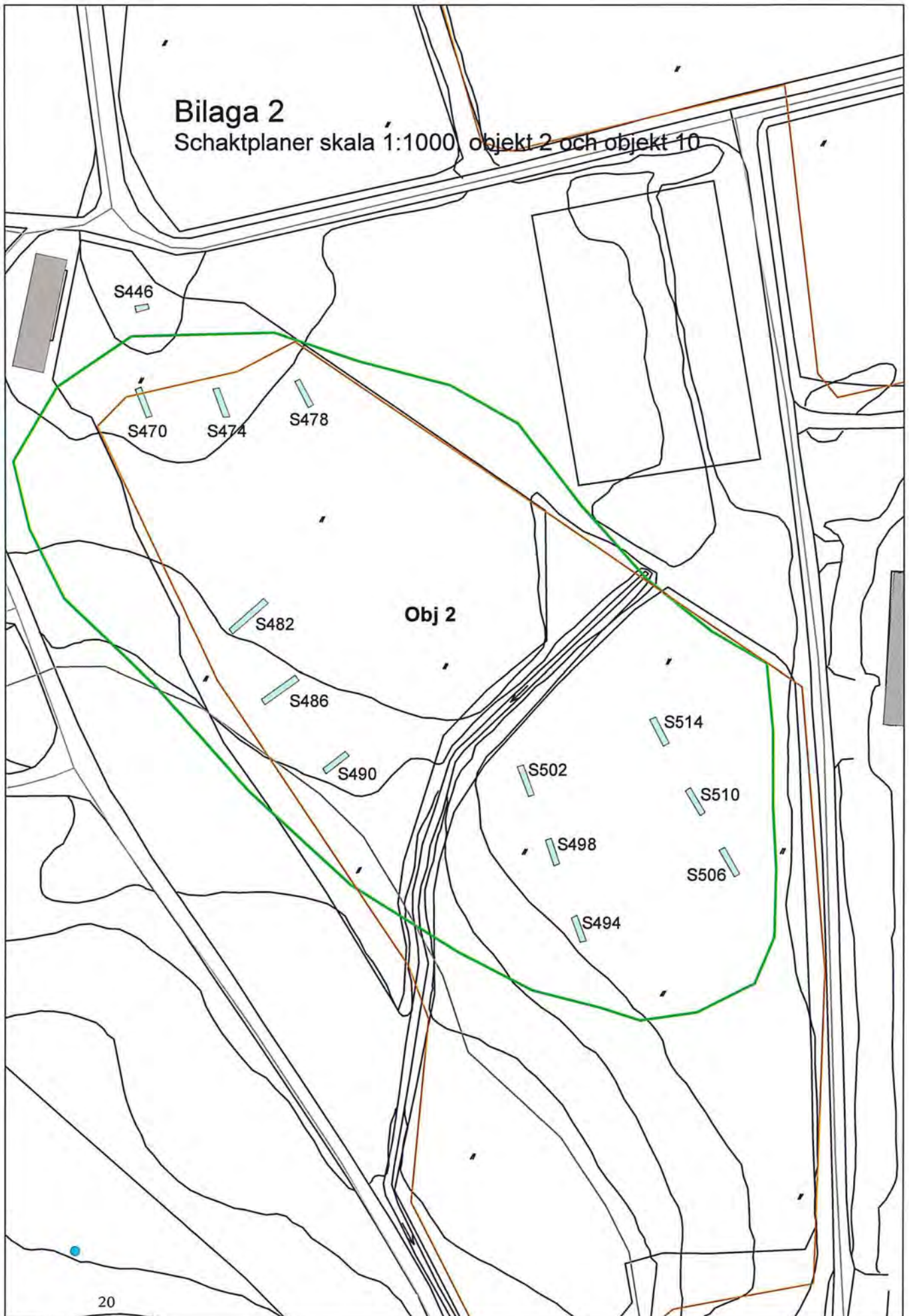
Antikvarisk bedömning: Fast fornlämning

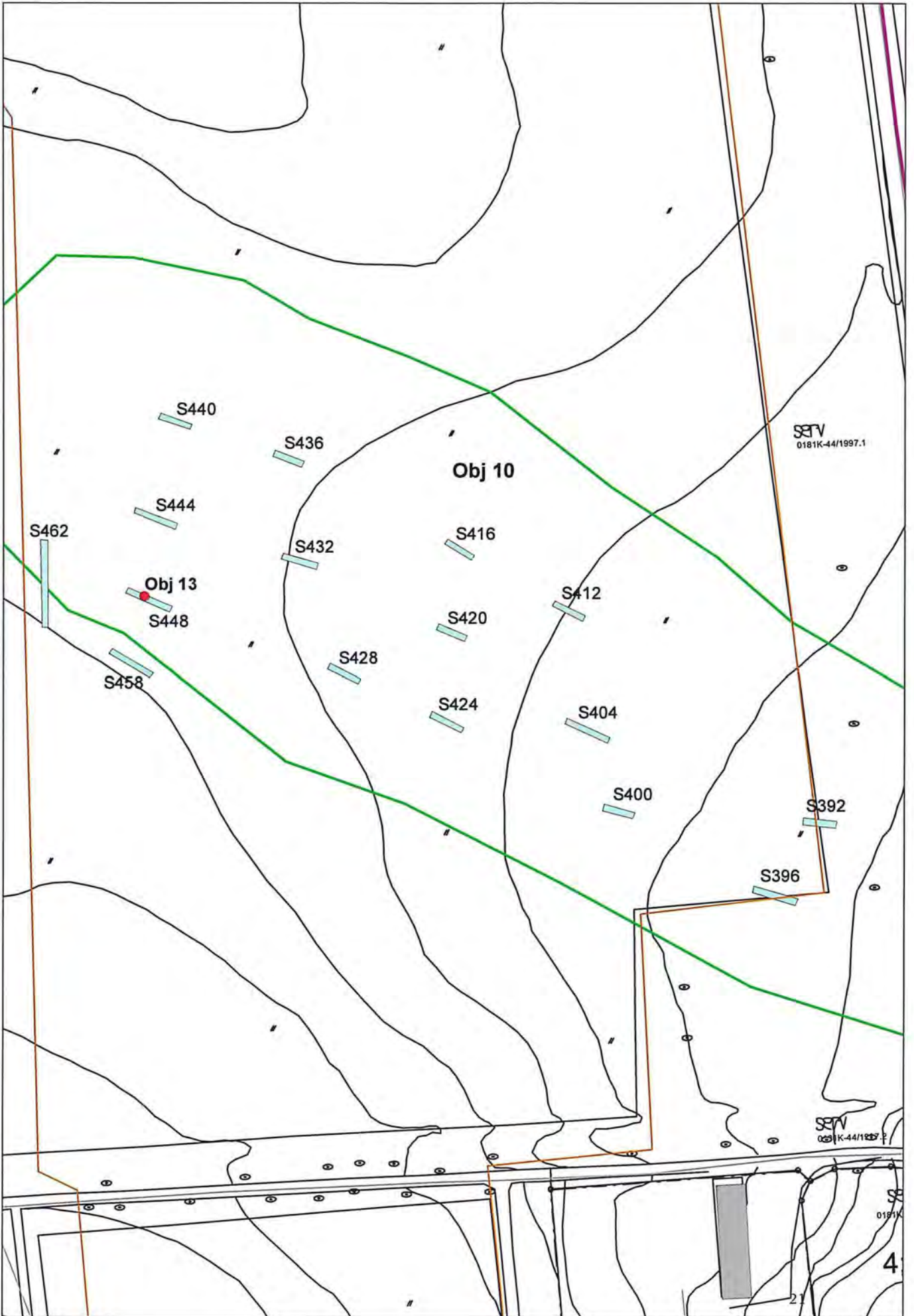
Beskrivning: Hård, ca 0,7 meter i diameter, kraftigt sotfärgad och rikligt med skörbrända stenar synliga i ytan. Påträffad under plogdjup (ca 0,3 meter) i åkermark.

Ej undersökt.

Bilaga 2

Schaktplaner skala 1:1000, objekt 2 och objekt 10

Bilaga 3 Schakttabell

Obj.	Schakt	Storlek (m)	Djup (m)	Beskrivning
2	466	3 x 1,4	0,2 - 0,3	Fyllning av stenig morän. Ytligt i schaktet fanns sentida material i form av tegel, glas och delar av betongrör.
2	470	6 x 1,4	0,3	Fyllning av mörk, något stenig, myllig mo. Botten av morän.
2	474	5,5 x 1,4	0,3	Fyllning av mörk, något stenig, myllig mo. Botten av morän.
2	478	6 x 1,4	0,3	Fyllning av mörk myllig lera. Botten av lera.
2	482	9 x 1,4	0,3	Fyllning av mörk sandig mylla. Botten av sand. I fyllningen förekom enstaka fragment av tegel, flintgods och planglas. I botten i schaktets NÖ hörn framkom en sentida sopgrop (ej inmätt eller undersökt) med tegel och buteljglas i ytan.
2	486	9 x 1,4	0,3	Fyllning av mörk sandig mylla med enstaka tegelfragment. Botten av sand.
2	490	6 x 1,4	0,4	Fyllning av mörk sandig mylla med enstaka fragment flintgods och tegel. Botten av sand.
2	494	5,5 x 1,4	0,3 - 0,4	Fyllning av mörk myllig lera. Botten av lera.
2	498	6 x 1,4	0,4 - 0,5	Fyllning av mörk myllig lera med enstaka fragment flintgods och tegel. Botten av lera.
2	502	6,5 x 1,4	0,3 - 0,45	Fyllning av mörk myllig lera med enstaka fragment flintgods och tegel. Botten av lera.
2	506	6,5 x 1,4	0,3 - 0,4	Fyllning av mörk sandig mylla. Botten av sand.
2	510	6 x 1,4	0,3 - 0,5	Fyllning av mörk myllig lera med enstaka fragment yngre rödgods och tegel. Botten av lera ovan sand.
2	514	6 x 1,4	0,3 - 0,35	Fyllning av mörk sandig mylla med enstaka tegelfragment. Botten av sand.
10	392	7 x 1,4	0,6 - 0,7	Fyllning av mörk lerig mylla. Botten av lera.
10	396	10 x 1,4	0,35 - 0,5	Fyllning av mörk något lerig mylla. Botten av lera. I botten i schaktets östra del framkom ett stolphål (ej inmätt). Stolphålet, som snittades, var oskott, ca 0,25 m i diameter och 0,15 m djupt med svagt skålad botten. I stolphålets fyllning påträffades ett fragment yngre rödgods (ej tillvarataget). Troligen rör det sig om en sentida staketstolpe.
10	400	7 x 1,4	0,4	Fyllning av mörk sandig mylla. Botten av sand.
10	404	10 x 1,4	0,3 - 0,4	Fyllning av mörk sandig mylla. Botten av silt.
10	412	7 x 1,4	0,3 - 0,4	Fyllning av mörk sandig mylla. Botten av silt.
10	416	7 x 1,4	0,4	Fyllning av mörk sandig mylla. Botten av silt.
10	420	6,5 x 1,4	0,3 - 0,4	Fyllning av mörk sandig mylla. Botten av silt.
10	424	6,5 x 1,4	0,3 - 0,35	Fyllning av mörk sandig mylla. Botten av silt.
10	428	7 x 1,4	0,35-0,45	Fyllning av mörk sandig mylla. Botten av silt.
10	432	7 x 1,4	0,4 - 0,5	Fyllning av mörk sandig mylla. Botten av silt.
10	436	7 x 1,4	0,4 - 0,5	Fyllning av mörk sandig mylla. Botten av silt.
10	440	6 x 1,4	0,35 - 0,4	Fyllning av mörk sandig mylla. Botten av silt.
10	444	6 x 1,4	0,4	Fyllning av mörk sandig mylla. Botten av silt.

10	448	9 x 1,4	0,3 - 0,4	Fyllning av mörk sandig mylla. Botten av sand. I schaktet framkom en härd A452.
10	458	9 x 1,4	0,5 - 0,6	Fyllning av mörk sandig mylla. Botten av sandig silt.
10	462	18 x 1,4	0,4	Fyllning av mörk sandig mylla. Botten av sand.
11	201	10 x 1,4	0,4	Fyllning av mörk myllig lera. Botten av lera.
11	205	10 x 1,4	0,35	Fyllning av mörk myllig lera. Botten av lera. I plöjan påträffades enstaka tegelfragment.
11	209	13 x 1,4	0,4	Fyllning av mörk myllig mo. Botten av mo. I plöjan påträffades enstaka tegelfragment och ett litet järnföremål (hästkosöm?). I botten framkom en anläggning A213.
11	219	14 x 1,4	0,35 - 0,4	Fyllning av mörk myllig mo. Botten av mo. I plöjan påträffades enstaka fragment flintgods, yngre rödgods och buteljglas. I botten framkom två anläggningar A225 och A230.
11	237	14 x 1,4	0,4	Fyllning av mörk myllig mo. Botten av mo. I plöjan påträffades enstaka fragment flintgods, planglas och stenkol (?). I botten framkom sex anläggningar A245, 252, 259, 267, 275 och A284.
11	292	17 x 1,4	0,3	Fyllning av mörk myllig mo. Botten av mo med inslag av morän i schaktets södra del. I botten framkom en anläggning A297.
12	1	4 x 1,5 - 2	0,4	Fyllning av myllig mo. Botten av mo. I SV delen ett röjningsröse av 0,1 - 0,2 m stora stenar samt tegel och ett fatfragment av fajans eller flintgods med blå dekor.
12	2	5 x 1,5	0,4	Fyllning av myllig mo. Botten av mo. I schaktet framkom enstaka bitar slagg/sintrad lera.
12	3	5 x 1,5	0,2 - 0,3	Fyllning av myllig mo. Botten av mo. I schaktet framkom ett fragment planglas.
12	4	7 x 1,5	0,2 - 0,3	Fyllning av myllig lera. Botten av lera. I schaktet framkom enstaka tegel- och glasfragment (planglas).
12	5	5 x 1,5	0,3 - 0,4	Fyllning av myllig mo. Botten av mo. I schaktet framkom enstaka bitar slagg/sintrad lera.
12	6	7 x 1,5	0,4	Fyllning av myllig mo. Botten av mo. I schaktet framkom en bit slagg/sintrad lera.
12	7	4 x 1,5	0,4	Fyllning av myllig mo. Botten av mo.

Bilaga 4

Anläggningstabell

Obj.	Schakt	Anl.	Typ	Beskrivning
2	482		Sopgröp	Sentida sopgröp med tegel och buteljglas i ytan (ej inmätt eller undersökt).
10	396		Stolphål	Stolphål, undersökt och borttagen, ej inmätt. Stolphålet var ca 0,25 m i diameter och 0,15 m djupt med svagt skålad botten utan stenskonning. I fyllningen av mörk lerig mylla påträffades ett fragment yngre rödgods (ej tillvarataget). Troligen rörde det sig om en sentida staketstolpe.
10	448	A452	Härd	Härd, ca 0,7 m i diameter, starkt sotfärgad med rikligt med skörbrända stenar i ytan. Ej undersökt.
11	209	A213	Stolphål	Stolphålsbotten, delundersökt, ca 0,35 m i diameter och 0,06 m djup. Fyllning av mörk mo med rikligt med 0,05 - 0,15 m stora stenar.
11	219	A225	Stolphål?	Stolphål, ca 0,3 x 0,2 m stort, med flera 0,05 - 0,1 m stora stenar synliga i ytan. Ej undersökt.
11	219	A230	Stolphål?	Stolphål, ca 0,4 x 0,35 m stort, med flera 0,05 - 0,1 m stora stenar synliga i ytan. Ej undersökt.
11	237	A245	Stolphål	Stolphål, delundersökt, ca 0,5 m i diameter och 0,15 m djup. Fyllning av mörk något myllig mo och småsten. Skoning av 0,1 - 0,15 m stora stenar.
11	237	A252	Stolphål	Stolphål, ca 0,4 x 0,3 m stort, med sju stycken 0,05 - 0,1 m stora stenar synliga i ytan. Ej undersökt.
11	237	A259	Stolphål	Stolphål, ca 0,4 x 0,2 m stort, med fem stycken 0,05 - 0,1 m stora stenar synliga i ytan. Ej undersökt.
11	237	A267	Utgår	Mörkfärgning, ca 0,4 m i diam. Undersökt. Ej anläggning.
11	237	A275	Utgår	Mörkfärgning, ca 0,5 x 0,4 m i diam. Undersökt. Ej anläggning.
11	237	A284	Stenansamling	Stenansamling, ca 0,6 x 0,2 m stor, av 0,05 - 0,15 m stora stenar. Ej undersökt.
11	292	A297	Stolphål	Stolphål, ca 0,5 x 0,45 m stort, med ett flertal 0,05 - 0,1 m stora stenar synliga i ytan. Ej undersökt.